

Wonen in de pastorie te Wetsinge.

Gesprek op 7 juni 2008 met dhr. en mevr. Wolters over het wonen in *De pastorie* te Groot- Wetsinge. Samengevat door Roelof Bruins.

Dhr. en mevr. Wolters, de huidige bewoners, geven aan hoe ze in Wetsinge terecht gekomen zijn.

Op weg naar Lauwersoog om een visje te kopen, zijn ze eens in Groot- Wetsinge gaan kijken. Bij het zien van de oude pastorie, toen nog smederij, werden ze meteen verliefd op de plek en het huis. Dat huis zouden ze willen kopen, maar het zou nog jaren duren voor hun droom gerealiseerd zou worden.

Het huis in Groot Wetsinge zagen ze weer na een vakantie in Frankrijk. Het stond er ogenschijnlijk als een leegstaand niet meer onderhouden historisch pand bij. In Frankrijk zie je regelmatig op mooie locaties oude soms leegstaande historische panden staan, die je al rondreizend op vakantie zo zou willen kopen.

Op een dag kwam dhr. Wolters thuis van zijn werk, toen zijn vrouw een blad op tafel voor zijn neus legde, waarin stond dat de oude, geheel gerestaureerde pastorie van Wetsinge te koop stond. Daar zijn ze onmiddellijk op af gegaan en hebben het huis gekocht. Een huis kopen in Frankrijk was niet meer nodig, want ze wonen nu als god in Frankrijk. Ze hebben hun historisch pand met een fenomenaal uitzicht en hele bijzondere

luchten. Zo hoog op de wierde zie je in de verte een zeil boven de Reitdiepdijk steken. Vanaf het terras zie je het kerkje van Klein- Wetsinge en nog iets verder Sauwerd.

Dhr. Wolters vertelt dat het voorstuk van het huis een middeleeuws steenhuis is geweest. Het steenhuis had hoge kleine Romaanse ramen en een verhoogde entree. Later is het middenstuk erbij gebouwd. Voorhuis en middenstuk zijn in kloostermoppen uitgevoerd. Overal zijn de restanten van verbouwingen uit vroegere eeuwen te zien. Overgangen in steensoorten en -maten. Oude balkgaten, restanten van oude dorpels, vensters en bogen.

Nog later is er een schuur achter gezet, waarmee het een pastorie/boerderij werd. De schuur heeft eerst in het verlengde van het huis gestaan en is pas later dwars op het huis geplaatst.

We maken een omgang door het huis.

We komen van het terras in de **keuken**.

De keuken is helemaal in stijl ingericht met plavuizen op de vloer en een houten schouw geschilderd in zwart marmer. Alles is uitgevoerd in de kleuren passend bij het voorhuis. In overleg met architect Kouwen en de schilder van het voorhuis is de keuken in stijl ingericht en afgewerkt. De keuken is groter gemaakt door een later aangebrachte muur uit te breken. Op de plaats van de afgebroken muur was vroeger een schuin lopende gang/doorgang naar het karnhuis. De keuken is hier vergroot. De geplande onderkomens in de schuur voor erfgoedlogies zijn niet doorgestaan. De keuken is voorzien van een vaatwasser, een fornuis met een roestvrijstalen kookplaat, maar met een speciaal in kleur afgeleverd bijpassend front van de oven.

De plaats van de keuken bij de achteruitgang naar het terras blijkt erg praktisch te zijn.

Het voorhuis is het oudste gedeelte van de pastorie. Dit gedeelte was waarschijnlijk het oude steenhuis. Met veel moeite zijn hiervan restanten te vinden. Het voorhuis is geheel door de Stichting Woonhuismonument gerestaureerd. Het achterste deel van het huis is als casco opgeleverd en mocht zelf ingevuld worden.

Het voorhuis heeft twee niveaus. Het laagste gedeelte is uitgegraven tot het oudste vloerniveau. Hierdoor zit de buitendeur twee treden hoger dan de vloer maar toch lager dan het kerkhof.

Bij het ontgraven van de vloer is ook een laag teruggevonden met restanten van takken. Waarschijnlijk een vroegere vorm van

isolatie. De vloer heeft nu plavuizen en vloerverwarming. In het midden staat een statige tafel met ouderwetse stoelen erom. In de vensterbanken liggen allemaal stukjes geschiedenis uit huis en tuin.

In de buitenmuur zit een erker met een gootje. Een piscine voor het weggooiën van wijkwater. De pastoor nam het wijkwater uit de kerk mee naar huis en gooide het daar weg. Het gootje is nu afgesloten door een ingemetseld stuk glas. In dezelfde erker zitten twee gleuven waar een plankje gezeten kan hebben, waar meneer pastoor de lege kannetjes op gezet heeft.

In de rest van de ruimte zitten nu grote ramen onderverdeeld in vele ruitjes. Deze zijn van veel later datum. Op een tekening uit de achttiende eeuw staan ze getekend.

Het hoge gedeelte van de kamer ligt $\pm 1\frac{1}{2}$ m hoger dan het lage gedeelte en bevindt zich boven de oorspronkelijke kelder. Een oude eiken trap leidt naar het hogere deel van de kamer en wordt nu afgesloten door een eikenhouten balustrade. Bovenaan de trap was vroeger een deur in een muur. De deur gaf toegang naar de opkamer.

De vloer van de opkamer is scheef. Men heeft bewust geen pogingen gedaan om deze waterpas te maken. De houten vloer bevindt zich boven de kelder. Deze kelder heeft vroeger een stenen gewelf gehad. In de noordoost kant van de kamer zit een stuk muur met gaten waarin vloerbalken hebben gezeten. Hieruit blijkt dat de vloer vroeger ± 25 cm hoger zat. Misschien zat deze vloer boven de stenen gewelfbogen van de kelder. De ingang naar de kelder bevond zich waarschijnlijk onder of naast de trap naar de opkamer. In de westmuur van de opkamer zitten drie nissen uit verschillende perioden. Een dichte Romaanse nis, een middeleeuws venster met zandstenen lateien en een nis bedoeld als kastje met twee gleuven voor een plankje.

Het voorhuis wordt niet vaak gebruikt. Voornamelijk op zon- en feestdagen. Met de jaarwisseling is er met heel Wetsinge oud en nieuw gevierd. Kachelkje aan en veel lekkers op tafel. De ruimte zou ook goed gebruikt kunnen worden muziekuvoeringen op locatie.

In **de kelder**, waar het heerlijk koel is, zijn de restanten van bogen te zien. De kelder is helemaal overwelft geweest met gemetselde bogen. De ruimte had raampjes in de noordmuur en een deur naar de kamer in de zuidmuur. Onder de plavuizen moet ergens nog een waterput zitten. Het steenhuis was uiteindelijk zelfvoorzienend en in tijden van gevaar moest er ook drinkwater zijn in het gebouw. Het zou leuk zijn de put te zijner tijd eens te ontgraven.

In de kelder staan wijnflessen, een decoratieve wijnvergistingfles en spullen die koel bewaard moeten blijven.

Het voorste gedeelte van de pastorie was waarschijnlijk een middeleeuws steenhuis met kleine Romaanse ramen en een ingang ver boven de begane grond. Alle voorzieningen moesten hierin aanwezig zijn in geval van bijv. een langere belegering. Er waren dan voorraden en er was een waterput. Er werd gekookt, gegeten, geleeft en gevochten. Een steenhuis was een soort verdedigingsstoren waarin men leefde, vaak met omwonenden.

Door de gang met plavuizen komen we links in een klein kamertje (situatie 1884, voordat de pastorie werd verbouwd tot smederij), of **vroegere keuken** (tekening 1147-2 van Architectenbureau Kouwen te Tolbert). Opvallend is het restant van een middeleeuwse schouw. Ernaast zit een mooi besneden 17e eeuws kastje. Voorheen was dit een open nis. Dhr. Scheers van de Stichting Woonhuismonumenten, die de restauratie van de pastorie mogelijk heeft gemaakt, had een kastje wat er precies in paste. Een mooi voorbeeld van passend hergebruik van historisch materiaal in een monument.

Opvallend in deze ruimte is de gebogen muur.

Het spiegelbeeld hiervan vinden we terug in de ruimte ernaast. Als we tekening 1147-1 met tekening 1147-2 met elkaar vergelijken, zien we de reden van de gebogen muur.

Een deur en een raam in deze gevel zijn vervangen door twee even grote ramen als in de stijkkamer. Hierdoor stond de muur tussen beide ruimten dwars op een raam. Daarom is de muur tussen de beide nieuwe ramen gebogen opgemetseld. Eenzelfde gebogen muur komen verderop in de gang symmetrisch nog een keer tegen. Door een deur komen we in de gang. Er is een scherpe scheiding van plavuizen naar een andere steensoort op de vloer. Ook de wanden vertonen een verschil. De overgang geeft de overgang naar een nieuwer gedeelte van het gebouw aan.

Via een halletje komen we in de empire **stijkkamer**.

De ruimte is sfeervol en in stijl ingericht. Een luikje in de wand links gaf de smid de mogelijkheid zijn werknemers te controleren. Ook hier de gebogen

muur en achter ons een beddenwand.

Deze komt uit een afgebroken boerderij en stamt uit 1815. De wand is gerestaureerd, op maat gemaakt en in de pastorie herplaatst. Er is een verschil in kwaliteit van het schilderwerk op de wand. De meester schilderde op ooghoogte en de knecht mocht de minder in het oog springende gedeelten schilderen. Je hebt hier een prachtig uitzicht naar buiten. Bij mooi weer zitten we buiten maar bij wat minder weer gebruiken deze ruimte regelmatig om bijv. de krant te lezen. Door welke deur zijn we binnengekomen?

In de **gang** hangt een impressionistisch schilderij van de pastorie van de jonge kunstenaar Marcel Duran.

Rechts van de gang heeft een washok gezeten. Deze is afgebroken en in de plaats ervan is nu een tuintje langs de weg. Onder het gras zitten de restanten van de vroegere buitenmuur. Vanuit het washok kon je in de meidenkamer komen. Via een schuine gang (situatie 1884) kwam je in het karnhuis. Aan het eind van de gang kom je in de schuur.

Dat is nu een **tuinkamer** met een houten vloer, waar de dakspanten melkwit geschilderd zijn en de muren wandverwarming hebben. In de ramen is oud glas verwerkt. Moderne apparaten zijn zo veel mogelijk weggestopt. Alleen een oude tv is er te zien.

Het ophangen van schilderijen is met wandverwarming lastig. Daarom staan er veel lijsten op de grond. Naast de tuinkamer is een slaapkamer op de begane grond met een extra badkamer met wc en wasruimte. Een van de openslaande ramen is verwerkt in een deur, zodat de bewoners hier ook kunnen blijven wonen als ze oud zijn. Daar is over nagedacht. Boven zijn ook slaapkamers en een badkamer. Deze worden gebruikt door de kinderen. Als we de tuinkamer verlaten, weer naar buiten toe, lopen we langs een foto in lijst van het oude ouderlijk huis. De foto ontlokt dhr. Wolters de opmerking: " Misschien is dit wel de reden van mijn belangstelling voor een historisch pand." Zijn vader had het woonhuis van de ouderlijke boerderij laten afbreken en laten vervangen voor een modern huis. Hij kan zich het oude woonhuis nog goed herinneren. De ramen van de woonkamer zaten zo hoog, door een kelder onder de hele ruimte, dat je er als jongetje niet door naar binnen kon kijken. Boven waren de dakspanten te zien en als het hard waaide blies het stof van buiten naar binnen.

Mevr. Wolters-Couprie heeft kunstgeschiedenis gestudeerd en deelt de belangstelling voor het huis en de geschiedenis van de pastorie te Wetsinge met haar man. Beiden vertellen enthousiast over hun huis. Niet alle familieleden delen die passie voor historie. Hun commentaar is vaak dat het zoveel werk is; al dat onderhoud, de tuin en bijvoorbeeld 740 raampjes lappen.

In de **tuin** wordt een nieuwe ouderwetse schuur gebouwd. Het schuurtje is augustus 2008 vrijwel klaar. Ze krijgen zeer veel positieve reacties van bewoners van Groot Wetsinge en voorbijgangers. Ze vinden het heel goed bij het geheel passen. De tuin in hun vorige huis was parkachtig, goed onderhouden. Deze tuin zal niet al te netjes worden. Hier worden alleen nuttige dingen gedaan. Er is een kruidentuin, een boomgaard, een groentetuin met bonen sla kool maar ook met artisjok en kardoentje. Er komt nog een kippenhok en een parkeerplaats. Tussen alle oude stenen ligt een kapot vogelhuisje waar robertskruid uit het vlieggat groeit. Overal zijn nog materialen te vinden van de oude

smederij. Het gazon is niet opnieuw ingezaaid maar het kniehoge gras is gewoon afgemaaid en weer gazon geworden. Aan de rand van de tuin staan kaardenbollen. De oude perenboom is gespleten, levert bijna niets op, maar leeft.

Slotopmerkingen van dhr. Wolters:

Als particulier was je in de restauratie verzand geraakt. De restauratie heeft veel geld gekost. Zonder subsidies was dit niet mogelijk geweest. Eigenlijk zou er een bordje in de tuin moeten staan met de tekst: " Dit huis is gerestaureerd door de Stichting Woonhuismonumenten. Dit huis was anders ten dode opgeschreven." Kosten nog moeite zijn gespaard om de pastorie voor het nageslacht te behouden. Aan het huis is veel gemeenschapsgeld besteed, gepaard met ijver en volharding en creativiteit van de Stichting Woonhuismonumenten. Dat stemt ons dankbaar en maakt ook dat je je verantwoordelijk voelt voor dit stuk erfgoed.

Hierna bekijken we nog wat foto's, krantenartikelen en bouwtekeningen van de pastorie. Deze geven veel informatie, maar roepen even zovele vragen op. Bijvoorbeeld over de helling van het dak op de bouwtekeningen en of er al dan niet topgevels op de pastorie hebben gezeten.

De buurvrouw in het huis met de klompjes heeft de restauratie gefotografeerd en ook krantenartikelen verzameld.

Op de achtergrond klinkt de pas gerestaureerde klok (en uurwerk) van de kerk van Klein-Wetsinge.

De fam. Wolters is blij met alle informatie.

De namenlijst van alle vroegere bewoners van de pastorie heeft Aaltje Miedena-Sikkens uitgezocht.

Alle informatie zal op de website www.ubbega.nl verschijnen.

Zie ook het overzicht van alle verschenen krantenartikelen per dorp op dezelfde website.

